

Ex ante hodnotenie pre využitie finančných nástrojov v programovom období 2021 - 2027

Koordinačný orgán pre finančné nástroje

Máj 2022

ZHRNUTIE

Táto štúdia sa uskutočnila ako podklad pre predbežné (*ex-ante*) posúdenie finančných nástrojov („FN“) využívajúcich Európsky fond regionálneho rozvoja („ERDF“), Európsky sociálny fond+ („ESF+“) a Kohézny fond („KF“) na Slovensku počas obdobia operačných programov („OP“) 2021-2027.

Štúdia je rozdelená do dvoch častí, pričom skúma potenciál FN v nasledujúcich oblastiach:

- výskum, vývoj a inovácie,
- konkurencieschopnosť podnikov,
- energetická efektívnosť,
- energia z obnoviteľných zdrojov,
- nakladanie s tuhými odpadmi,
- dopravná infraštruktúra,
- infraštruktúra pre rozvoj miest,
- sociálna ekonomika,
- dostupné bývanie,
- udržateľný cestovný ruch.

Prvá časť štúdie obsahuje aktualizáciu posúdenia trhu z predchádzajúcich predbežných analýz vykonaných v období 2014-2020, ako aj nedávno vypracovaných sektorových štúdií a príslušných národných stratégií. Na podporu zistení a záverov sa uskutočnilo viac ako 60 rozhovorov so zainteresovanými stranami zo všetkých analyzovaných oblastí tak na strane ponuky (komerčné banky, fondy), ako aj na strane dopytu (ministerstvá, miestne samosprávy, odvetvové združenia, vybrané spoločnosti a iné). Na základe zhromaždených informácií štúdia poskytuje odhady investičných medzier v jednotlivých oblastiach a naznačuje, kde by sa vyššie uvedené finančné prostriedky mohli efektívne využiť.

Tieto odhady boli zaťažené viacerými neznámymi premennými, a to najmä obmedzenými dostupnými informáciami o investičných potrebách, z ktorých vychádzal návrh Partnerskej dohody a návrh OP Slovensko, stále sa vyvíjajúcou povahou predpokladanej alokácie finančných prostriedkov pre jednotlivé hospodárske sektory v rámci OP Slovensko a absenciou analýz implementácie finančných nástrojov za predchádzajúce programové obdobie. V dôsledku týchto skutočností sú odhady investičných medzier vysoké. Skutočné investičné medzery môžu byť ovplyvnené vyššie uvedenými premennými.

Druhá časť štúdie obsahuje návrh investičnej stratégie pre finančné nástroje, ktoré sa majú implementovať v rámci OP Slovensko v programovom období 2021-2027. Navrhovaná investičná stratégia vychádza zo zistení časti štúdie zameranej na posúdenie trhu, z predbežných podkladov od slovenských orgánov ohľadne prípravy Partnerskej dohody a OP Slovensko a z interných odborných znalostí a skúseností Európskej investičnej banky v oblasti poradenstva a implementácie finančných nástrojov financovaných zo zdrojov EÚ.

Zhrnutie záverov z posúdenia trhu a navrhovaných finančných nástrojov je uvedené nižšie.

POSÚDENIE TRHU

Výskum, vývoj a inovácie

Investičné potreby a navrhovaná alokácia na finančné nástroje

Oblasť výskumu, vývoja a inovácií (VVI) na Slovensku je tradične závislá od grantov zo štátneho rozpočtu a z programov EÚ. Dostupné finančné prostriedky však nepostačujú na pokrytie investičných potrieb. Výdavky na VVI dosiahli v roku 2019 0,83 % HDP, čo výrazne zaostáva za priemerom EÚ na

úrovni 2,2 % a za cieľom EÚ vo výške 3 %, ktorý sa má dosiahnuť do roku 2030.

Najvyšší potenciál pre FN v tejto oblasti je spojený s aktivitami v oblasti VVI v rámci podnikov súkromného sektora, vrátane transferu technológií. Komerčný aspekt takýchto projektov predstavuje kľúčový faktor ich relevantnosti pre uplatnenie FN, pretože tieto projekty sú vo všeobecnosti potenciálne ziskové, alebo prinajmenšom generujú príjmy. Pokiaľ ide o finančné produkty, identifikované boli potreby tak v oblasti dlhového financovania, ako aj v oblasti kapitálového financovania. Pri podpore využívania FN zohrávajú dôležitú úlohu aj subjekty zamerané na podporu VVI, ako sú inkubátory a akcelerátory.

Na druhej strane využiteľnosť FN pre verejnú infraštruktúru v oblasti VVI zostáva obmedzená¹, a to aj napriek značným investičným potrebám. Táto skutočnosť vychádza zo silnej závislosti Slovenskej akadémie vied a univerzít na financovaní zo štátneho rozpočtu, ako aj zo súčasných regulačných, inštitucionálnych a technických prekážok, ktoré bránia rozvoju modelov generujúcich príjmy vo verejnom prostredí VVI na Slovensku.

Tabuľka č. 1: Investičná medzera – výskum, vývoj a inovácie

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)
Výskum, vývoj a inovácie	1 386
Spolu	1 386

Zdroj: Výpočty EY

Investičná medzera je odvodená od politických (polozáväzných) cieľov, pričom zahŕňa všetky investície do výskumu, vývoja a inovácií vo verejnom aj v súkromnom sektore financované z grantov a z vlastných zdrojov, ktoré ovplyvňujú zloženie HDP. Očakáva sa, že skutočná úroveň objemov investícií bude výrazne nižšia ako odhadovaná investičná medzera, pričom bude pozostávať prevažne z projektov, ktoré nie sú na využitie FN vhodné.

Navrhovaná alokácia na finančné nástroje pre oblasť VVI z OP Slovensko vo výške 50 mil. EUR vychádza z identifikovaných investičných potrieb, diskusií so zainteresovanými stranami a z predchádzajúcich pozitívnych výsledkov využívania FN v oblasti VVI na Slovensku dosiahnutých pri porovnateľných rozpočtových prostriedkoch vyčlenených na FN. Hlavný potenciál pre finančné nástroje bol identifikovaný v investičných projektoch v oblasti VVI realizovaných súkromnými podnikmi, čo je tiež jedným z dôvodov veľkého rozdielu medzi veľkosťou investičnej medzery a výškou rozpočtových prostriedkov vyčlenených na FN. Ich výška závisí aj od veľkosti alokácie odporúčanej v rámci oblasti konkurencieschopnosti. Ako základný scenár sa odporúča skombinovať túto alokáciu s prostriedkami vyčlenenými v rámci konkurencieschopnosti, prípadne s alokáciami z iných oblastí zahrnutých do tejto štúdie.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

V aktuálnom programovom období SIH implementuje dva typy finančných nástrojov na podporu aktivít VVI v podnikoch:

- i. **Priame financovanie podnikov rizikovým kapitálom je zatiaľ jedným z najuznávanejších finančných nástrojov** realizovaných na Slovensku. Trhový dopyt po tomto FN bol taký vysoký, že v rámci SIH Group bol vytvorený dodatočný samostatný fond (*Venture to Future Fund*), čím sa zároveň riešili aj niektoré nedostatky (regionálne obmedzenia) FN v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Väčšina zainteresovaných strán v rozhovoroch dôrazne odporučila aj ďalšie využívanie týchto FN.

¹ Investície do infraštruktúry VVI určené na zvýšenie energetickej efektívnosti (EE) predstavujú výnimku a analyzované sú v rámci oblasti EE.

- ii. Nástroj **portfóliová záruka prvej straty** na podporu sprostredkovaného úverového financovania komerčnými bankami vykázal o niečo nižší podiel na trhu v dôsledku i) ťažkostí komerčných bánk s implementáciou EŠIF a pravidiel štátnej pomoci, ii) neochoty bánk podporovať rizikovejšie podniky napriek poskytnutiu portfóliovej záruky a iii) vytlačenia tohto nástroja oveľa veľkorysejšími zárukami zavedenými vládou SR ako súčasť opatrení v súvislosti s COVID-19 a implementovanými SIH, Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou a Eximbankou SR.

Na základe predchádzajúcich skúseností s FN v oblasti VVI sa ukazuje, že identifikácia projektov VVI podľa kritérií operačného programu je náročná, z čoho plynie potreba technickej pomoci a podpory (TPP) zameranej na finančných sprostredkovateľov.

Uznanie nutnosti investovania do výskumu, vývoja a inovácií súkromnými podnikmi spolu s relatívne pozitívnym vnímaním schém podpory založených na FN potvrdzuje priestor pre uplatnenie FN v tejto oblasti.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Celkovo sa finančné nástroje v tejto oblasti javia ako opodstatnené na základe i) významných investičných potrieb v oblasti výskumu, vývoja a inovácií v podnikoch všetkých veľkostí na Slovensku a pretrvávajúcej nedostatočnej úrovne investovania zo strany súkromného sektora (komerčných bánk aj kapitálových investorov), ii) vysoko pozitívnych výsledkov využívania FN kapitálového typu na činnosti podnikov v oblasti VVI a iii) vysokého potenciálu na mobilizáciu investícií do VVI prostredníctvom rôznych kombinácií FN a grantov v rámci jednej operácie.

Konkurencieschopnosť podnikov všetkých veľkostí

Pre slovenské podnikateľské prostredie je charakteristická dominancia MSP. Slovenské podniky vykazujú výrazný deficit investícií do moderných technológií a digitalizácie, z čoho plynie naliehavá nutnosť, aby sa snažili dobehnúť európskych kolegov a zachovať si konkurencieschopnosť aj v dlhodobom horizonte.

Slovenské podniky vykazujú významné investičné potreby, a to vo všetkých krajoch (vrátane Bratislavy). Tieto potreby sa týkajú všetkých etáp podnikového cyklu (od prípravnej (*pre-seed*) a počiatkovej (*seed*) fázy, cez rizikovú (*venture*) fázu, až po rast a expanziu), ako aj všetkých veľkostí podnikov, a to tak pri dlhových, ako aj pri kapitálových finančných produktoch.

Investičné potreby však nemožno jasne vymedziť podľa tu vytýčených oblastí, z čoho vyplýva potreba **sektorovo agnostického prístupu k FN**, pri ktorom sa zohľadnia aj opatrenia uvedené v niektorých iných oblastiach tejto štúdie (VVI, EE, OZE, odpadové hospodárstvo, sociálna ekonomika, cestovný ruch, inteligentné mestá), ako aj opatrenia pre odvetvia, ktoré nie sú predmetom štúdie (poľnohospodárstvo, potravinárstvo, lesníctvo atď.). Napriek nutnosti sektorovej neutrality medzi najnaliehavejšie investičné potreby identifikované v tejto štúdii patrí zotavenie po pandémie, pracovný kapitál, internacionalizácia, digitalizácia, ako aj opatrenia v oblasti klímy a environmentálnej udržateľnosti (KEU).

Vzhľadom na rozdielnosť investičných potrieb a náročnosť rozlíšenia investičných potrieb v jednotlivých podoblastiach je investičná medzera za oblasť konkurencieschopnosti prezentovaná podľa jednotlivých typov dostupných a v tejto oblasti použiteľných finančných produktov. Investičné medzery rozdelené podľa typov FN sú uvedené v tabuľke nižšie.

Tabuľka č. 2: Investičná medzera - konkurencieschopnosť podnikov všetkých veľkostí

Finančný produkt	Investičná medzera 2021– 2027 (mil. EUR)
Krátkodobé úvery	5 852 - 6 524
<i>Z toho 20 – 30 % je možné nahradiť dodatočným prísunom kapitálu vo forme podpory solventnosti</i>	<i>1 170 - 1 957</i>
Strednodobé a dlhodobé úvery	3 276 - 3 381
Leasing	1 274 - 2 170
Mikrofinancovanie	616
Kapitál a kvázi kapitál	56 – 210 (182 – 336)
Spolu	11 074 - 12 901

Zdroj: Výpočty EY

Navrhaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť konkurencieschopnosti, je **375 mil.** EUR. Minulé výsledky implementácie FN pri porovnateľnej výške alokácie na FN naznačujú dobrú absorpčnú kapacitu trhu pre dlhové aj kapitálové produkty a na tejto skúsenosti stavia aj investičná stratégia uvedená v ďalších častiach tejto štúdie.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Všetky FN implementované SIH v programovom období 2014-2020 na podporu konkurencieschopnosti slovenských podnikov vykazovali dobrú mieru čerpania. Zdá sa, že najvýznamnejšia pridaná hodnota pripadá na akciové finančné nástroje a na takzvané „protikoronové záruky“. Pri úveroch s rozdelením portfóliového rizika je vzhľadom na vysoko likvidné finančné trhy a dostupnosť úverových liniek pridaná hodnota zrejme skôr nižšia.

Hranica medzi FN pre oblasť VVI a FN pre oblasť konkurencieschopnosti je dosť nejasná a opodstatňuje zväzovanie kombinovaných FN, ktoré by boli zamerané na obidve oblasti. O takomto kombinovanom prístupe by sa dalo uvažovať aj v prípade ďalších oblastí zameraných na podniky (napr. EE, OZE, odpadové hospodárstvo, cestovný ruch atď.), kde by sa ponúkli zvýhodnené finančné podmienky (napr. úroková bonifikácia a grantová podpora) pre intervencie s vyšším dopadom na verejnú politiku.

Protikoronové záruky sa ukázali ako cenný nástroj na zachovanie úverových tokov pre podniky pri lockdownoch počas pandémie COVID-19 a na oboznámenie sa finančného trhu s implementáciou FN. Budúce záruky s nižšími limitnými sadzbami však môžu odradiť od účasti niektoré finančné inštitúcie zvyknuté na protikoronové záruky.

Zlepšenie finančných podmienok a rozšírenie prístupu k úverom pre podniky v rizikovejších segmentoch sa ukázalo byť náročné. Preto vzniká priestor na zväzovanie finančného sprostredkovania prostredníctvom nebankových finančných inštitúcií, ako sú správcovia dlhových fondov a poskytovatelia mikrofinancovania, a/alebo prepojenia FN s grantmi v rámci jednej operácie.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Ďalšie a ešte širšie využitie finančných nástrojov v tejto oblasti je odôvodnené vzhľadom na tieto skutočnosti:

- i. veľmi dobré skúsenosti s využívaním FN v tejto oblasti a ich pozitívne vnímanie zo strany zainteresovaných subjektov (riadiaci orgán, finanční sprostredkovatelia, koneční prijímatelia, verejnosť) počas programových období 2007 – 2013 a 2014 – 2020,

- ii. pretrvávajúci slabý rozvoj a nedostatok súkromných investorov na kapitálových trhoch vo všetkých segmentoch (prípravná, počítačová, riziková a rastová fáza), a to aj napriek zlepšeniam dosiahnutým v posledných rokoch vďaka FN,
- iii. výrazný nárast investičných potrieb po ekonomických obmedzeniach počas pandémie COVID-19 (s dôrazom na ubytovacie a pohostinské služby, šport a voľný čas, maloobchod, iné služby),
- iv. silné ekonomické dôvody pre využitie FN na zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov vrátane minimalizácie vplyvov narúšajúcich trh.

Energetická efektívnosť

Rastúce požiadavky na znižovanie energetickej náročnosti budov a podnikov viedli v posledných rokoch k zvýšenej investičnej aktivite v oblasti energetickej efektívnosti. Očakáva sa, že tento trend bude pokračovať aj počas programového obdobia 2021-2027, keďže ciele a plány v oblasti energetickej efektívnosti sú premietnuté vo viacerých strategických dokumentoch, ako sú Integrovaný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030 a Národná dlhodobá stratégia obnovy fondu budov.

Celková identifikovaná potreba financovania v oblasti energetickej efektívnosti, ktorú je potrebné zohľadniť v záujme zabezpečenia dostatočných finančných prostriedkov pre túto oblasť, dosahuje 5,2 – 6,8 mld. EUR.

Investičné medzery v oblasti EE (vrátane malých OZE a skladovania energie) sú veľmi výrazné najmä pri verejných budovách a osvetlení, obytných budovách a podnikoch. Tieto investičné potreby sa sústreďujú najmä v oblasti dlhového financovania, pričom existuje aj určitý dopyt po kapitálových a kvázi kapitálových produktoch. Alokácia je v porovnaní s veľkosťou investičnej medzery nízka, čo naznačuje jasnú potrebu takých riešení, ktoré využívajú finančné prostriedky efektívnejšie.

Medzi **verejnými subjektmi** sú veľmi žiadané projekty na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov (EPC) a iné podsúvahové finančné schémy (realizované prostredníctvom komunálnych podnikov). Dopyt po priamom financovaní zo strany obcí je podľa všetkého podmienený odvrátením nepriaznivých dopadov zadĺženia. Najvyššiu prioritu zaznamenala obnova budov s vysokou energetickou náročnosťou, ako sú nemocnice, športové zariadenia, zariadenia sociálnych služieb a školy. Vo väčšine miest je významná aj nutnosť investícií do verejného osvetlenia vrátane inštalácie elektrických nabíjajúcich staníc ako súčasti infraštruktúry verejného osvetlenia.

V oblasti **rezidenčného bývania** sa dopyt po investíciách v oblasti energetickej efektívnosti ukázal ako najsilnejší v segmente bytových

domov. V minulosti boli v tejto oblasti úspešne implementované viaceré finančné nástroje (Štátny fond rozvoja bývania, úverové programy SEFF poskytované EBOR, EIB), ktoré naznačujú možný priestor na pokračovanie.

Dopyt po investíciách do energetickej efektívnosti v **podnikoch** sa javí ako najslabší zo všetkých troch podoblastí, a to najmä z dôvodu, že podniky uprednostňujú investície s vyššou návratnosťou (t.j. zvyčajne investície súvisiace s kľúčovými spôsobilosťami podnikov). Podnikový sektor tiež naznačil silnú preferenciu investícií so širšími kritériami oprávnenosti, ako sú KEU (EE, OZE, odpadové hospodárstvo, iné), či dokonca kombinácia KEU s konkurencieschopnosťou. Vysoké investičné potreby boli identifikované aj v teplárenských spoločnostiach, hoci v tejto oblasti sa plánuje grantová podpora z Fondu modernizácie.

Tabuľka č. 3: Investičná medzera – oblasť energetickej efektívnosti

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
Verejné budovy	281-422	230
Verejné osvetlenie	100-140	40
Bytové domy	542-617	140
Rodinné domy	60-182	10
Podniky	56-184	40
Spolu	1 039-1 545	460

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť energetickej efektívnosti, je **460 mil. EUR**. Výška rozpočtových prostriedkov vyčlenených na FN je pri väčšine oblastí porovnateľná so sumou vyčlenenou v programovom období 2014 – 2020. Potrebné je zvýšenie alokácie na FN pre verejnú infraštruktúru, aby sa maximalizovala vhodnosť modelu EPC, a tým aj mobilizované objemy investícií.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Slovensko má dobré výsledky vo využívaní finančných nástrojov v oblasti energetickej efektívnosti (JESSICA, EŠIF, EIB, EBRD), ktoré boli poskytnuté z viacerých programov a úverových liniek s dobrou mierou čerpania. Napriek tomu projekty energetickej efektívnosti čelili niekoľkým obmedzeniam, a to najmä v nasledujúcich prípadoch:

- i. tam, kde boli FN vytlačené grantmi,
- ii. tam, kde sa súbežne implementovali rôzne FN zo vzájomne si konkurujúcich systémov finančných nástrojov,
- iii. tam, kde mali finanční sprostredkovatelia ťažkosti s overovaním súladu s pravidlami štátnej pomoci (napr. overenie, či sa niektoré priestory vy bytových domoch nevyužívajú na podnikanie).

Kým využívanie finančných nástrojov v oblasti energetickej efektívnosti je vysoko opodstatnené, poskytovanie grantovej podpory môže reálne

eliminovať potenciál FN, takže by sa malo veľmi precízne nastaviť tak, aby nedochádzalo ku konkurencii medzi FN a grantmi. Grantové spolufinancovanie skombinované s finančnými nástrojmi v rámci jednej operácie sa považuje za vysoko prínosné na:

- iv. zlepšenie rentability nutných rozsiahlych a nákladných rekonštrukcií vo verejnom aj v rezidenčnom sektore,
- v. motivovanie podnikov k investíciám do energetickej efektívnosti - napriek tomu, že takéto opatrenia majú v danej podoblasti nižšiu prioritu.

Okrem toho je pre zabezpečenie využitia FN kľúčová TPP pri príprave projektov na zlepšenie energetickej efektívnosti (napr. energetické audity, verejné obstarávanie prác) a podpora finančných sprostredkovateľov (napr. vyhodnocovanie a vykazovanie ukazovateľov energetickej efektívnosti).

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Návrh finančných nástrojov pre oblasť energetickej efektívnosti je opodstatnený na základe:

- i. významných investičných potrieb, ktoré sú príliš veľké na to, aby ich pokryli samotné grantové zdroje, pričom určité investície sa zrejme odložia, pokiaľ sa ponechajú výlučne na trhové financovanie,
- ii. silná tradícia uplatňovania FN v oblasti EE na Slovensku,
- iii. silný záujem bankového sektora o financovanie investícií do EE (čo umožňuje využitie súkromných zdrojov v rámci EŠIF) a silná vládna podpora pre investície do EE vo všetkých troch podoblastiach,
- iv. potreba akomodatívneho financovania s cieľom podporiť rozvoj investícií do EPC a podsúvahového financovania,
- v. významný potenciál novej kombinácie FN a grantov v rámci jednej operácie.

Na druhej strane sa riziko vytlačenia FN v sektore EE grantmi z Fondu obnovy a odolnosti (RRF) a EŠIF považuje za vysoké a malo by sa zmierniť.

Obnoviteľné zdroje energie

Sektor obnoviteľných zdrojov energie sa dynamicky rozvíja na pozadí ambiciózných národných a európskych cieľov v tejto oblasti. Celkovo sa odhaduje, že na rozšírenie sektora OZE na Slovensku, ktoré by umožnilo splnenie cieľov EÚ týkajúcich sa výroby energie z OZE, by bolo potrebné značné množstvo financií, pričom pri mobilizácii takejto finančnej podpory budú musieť zohrať hlavnú úlohu finančné nástroje.

Investičné potreby relevantné pre FN boli identifikované v oblasti nových

výrobných kapacít OZE na báze bioplynu a veternej, vodnej a geotermálnej energie. Napriek existujúcemu predpokladu, že projekty na solárnu energiu a biomasu získajú podporu z iných verejných zdrojov (RRF, Fond modernizácie), aj v týchto oblastiach zostávajú medzery a aj v nich by sa mali zvážiť možnosti využitia FN. Očakáva sa, že aj keď je potenciál pre systémy batériového skladovania energie v súčasnosti relatívne obmedzený, počas programového obdobia 2021 – 2027 sa výrazne zvýši, a to aj napriek tomu, že tempo rastu investícií je neisté a závisí od regulačného, ako aj technického vývoja. Značný potenciál pre investície bol identifikovaný v oblasti projektov „prosumerov“ (samospotrebiteľov) a decentralizovaných zdrojov energie, ktoré sú však podmienené opatreniami na riešenie súčasných regulačných prekážok pre tento typ projektov (napr. ukončenie tzv. „stop-stavu“, ktorý bráni integrácii nových väčších zariadení na výrobu energie z OZE do siete).

Tabuľka č. 4: Investičná medzera – oblasť obnoviteľných zdrojov energie

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)
Inštalácia OZE	179
Batériové zásobníky	45
Spolu	224

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť obnoviteľných zdrojov energie, je **50 mil. EUR**. Táto alokácia je navrhnutá tak, aby umožnila rozšírenie investičnej aktivity v oblasti obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom integrácie investičných opatrení zameraných na EE a OZE v rámci operácií s kombináciou FN a grantov. Ekonomickú životaschopnosť takýchto integrovaných projektov by mala podporiť aj schopnosť opatrení v oblasti OZE generovať príjmy.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Pre zvýšenie investičného potenciálu v sektore OZE sú kľúčové legislatívne a regulačné zmeny. V súčasnosti sa pripravuje množstvo regulačných opatrení s pozitívnym dopadom na túto oblasť, čo naznačuje dobré vyhliadky na oživenie investičnej aktivity.

Veľmi malá čiastka, ktorú SIH vyčlenil na kapitálové finančné nástroje zamerané na OZE v programovom období 2014 – 2020, komplikuje vyvodenie relevantných poznatkov - okrem zistenia, že v budúcnosti by zrejme bola opodstatnená výrazne vyššia alokácia.

Rôzne technológie OZE by pravdepodobne vyžadovali rôzne úrovne podpory v rámci daného FN. Kým pri rozvinutejších technológiách (napr. vietor, fotovoltaika) sa vo všeobecnosti dajú prínosne využiť jednotlivé FN, pri rizikovejších a menej rozvinutých systémoch (napr. geotermálnych a bioplynových systémoch alebo batériových zásobníkoch) by mohlo byť opodstatnené súbežné financovanie z grantu v rámci jednej operácie.

Keďže OZE budú v rámci OP na roky 2021 – 2027 podporované z viacerých

zdrojov, pred vytvorením FN pre oblasť OZE budú potrebné trhové konzultácie na posúdenie vplyvu a na zabezpečenie komplementárnosti týchto FN s plánovanou podporou v rámci štátnej pomoci z RRF a z iných programov.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Návrh finančných nástrojov pre oblasť OZE sa javí ako opodstatnený na základe týchto skutočností:

- i. zvýšenia investičnej aktivity v oblasti OZE je v súlade s cieľmi politiky vlády SR pre OZE aj EE,
- ii. projekty OZE ponúkajú potenciál generovania príjmov, a hoci je na zlepšenie rentability takýchto projektov potrebná grantová podpora, dá sa efektívne skombinovať s FN v rámci jedinej operácie,
- iii. vzniká potreba zmiernenia technologického rizika vnímaného veriteľmi (hlavne pri projektoch s vyšším stupňom inovácie) a operačného rizika (výkon/výroba energie), a to najmä pri stredne veľkých až väčších projektoch (napr. veterné elektrárne).

Nakladanie s tuhými odpadmi

Sektor nakladania s tuhými odpadmi na Slovensku v súčasnosti čelí kritickej situácii s prudko stúpajúcou produkciou odpadov, nízkou mierou recyklácie a vysokou mierou skládkovania, ktorú je potrebné v najbližších rokoch riešiť. Značné investičné potreby vyplývajú zo všeobecného nedostatku infraštruktúry, a preto by posilnenie investičnej aktivity a financovania nových zariadení mohlo zohrávať dôležitú úlohu pri plnení cieľov stanovených na úrovni štátu aj na úrovni EÚ.

Dopyt po financovaní bol identifikovaný najmä v rámci kapitálovej podpory, a do určitej miery aj kvázi dlhovej podpory. Nižšie uvedené rozdelenie investičnej medzery podľa podoblastí je potrebné interpretovať opatrne vzhľadom na rýchly technologický a politický vývoj v tejto oblasti a na obmedzené podklady zo strany štátnych orgánov pre odhad investičných potrieb v oblasti odpadového hospodárstva.

Tabuľka č. 5: Investičná medzera – oblasť nakladania s tuhým odpadom

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)
Kompostovacie linky	4,7-7,1
Bioplynové stanice	11,0-16,5
Zariadenia na spracovanie komunálneho odpadu	31,5-63,0
Zariadenia na ďalšie spracovanie plastov (výroba PET vložiek)	1,6-2,2
Zariadenia na výrobu RDF (alternatívne palivo vyrábané z nerecyklovateľného plastového odpadu)	2,0-3,0

Zariadenia na spracovanie odpadových materiálov využiteľných ako palivo	22,5-50,6
Obnova súčasných vozových parkov smetiarskych vozidiel nahradením vozidlami na alternatívne palivá	8,4-12,6
Projekty predchádzania vzniku odpadu (vrátane stredísk opätovného využitia)	2,7-4,1
Projekty separovaného zberu odpadu (zberné dvory, rozmiestnenie smetných košov a pod.)	4,8-7,2
Spracovanie nemocničného a zdravotníckeho odpadu	2,0-3,0
Spolu	91,2-169,3

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť nakladania s tuhými odpadmi, je **50 mil.** EUR. Na základe pozitívnych skúseností s kapitálovými FN s porovnateľnou výškou alokácie v súčasnom programovom období sa odporúčanie ďalšieho využívania kapitálových FN pre túto oblasť javí ako opodstatnené.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

SIH v spolupráci s tromi správcami fondov v súčasnosti implementuje kapitálové FN na podporu v oblasti nakladania s tuhým odpadom. Aj keď mala implementácia spočiatku problémy, nedávne zrýchlenie tempa investícií naznačuje, že vyčlenené FN by sa mali úplne absorbovať do konca roka 2023. Ako kľúčové prekážky pre efektívnejšiu implementáciu FN boli identifikované nestabilné regulačné prostredie a politické iniciatívy vedúce k vnútroštátnemu „gold-platingu“, teda k sprísneniu vnútroštátnych požiadaviek nad rámec legislatívy EÚ (vylúčenie určitých činností, ktoré sú podľa predpisov EÚ oprávnené), dlhé a zložité povoloňacie procesy a silná konkurencia zo strany schém grantovej podpory.

Možnosť grantového spolufinancovania v kombinácii s FN v rámci jedinej operácie sa považuje za kľúčovú pre zvýšenie financovateľnosti projektov a pre podnietenie predkladateľov projektov k prechodu od schém grantového financovania k návratnej finančnej podpore.

Niektoré subjekty súkromného sektora vnímajú súčasné regulačné a politické iniciatívy v oblasti odpadového hospodárstva (odpor voči výstavbe nových zariadení na spracovanie odpadu) kriticky a varujú, že by mohli znížiť investičnú aktivitu.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Návrh finančných nástrojov pre oblasť spracovania tuhých odpadov sa považuje za opodstatnený na základe týchto skutočností:

- i. sľubné skúsenosti s kapitálovými FN v oblasti odpadového hospodárstva v programovom období 2014 – 2020,
- ii. potreba stimulovať financovanie projektov odpadového hospodárstva, a to najmä zmierňovaním rizík spojených s inovatívnymi odpadovými technológiami,

- iii. potenciálne zlepšenie financovateľnosti investičných projektov vďaka kombinácii FN a grantu v jednej operácii,
- iv. zvyšovanie povedomia verejnosti o trendoch predchádzania vzniku odpadu a recyklácie a väčší dôraz vlády na dobiehanie ukazovateľov odpadového hospodárstva EÚ.

Dopravná infraštruktúra:

Sektor dopravnej infraštruktúry charakterizuje pretrvávajúci nesúlad medzi rozsahom investičných potrieb a ponukou financovania, ako aj legislatívne prostredie, ktoré sa zdá byť prekážkou investícií do infraštruktúry. V reakcii na tieto výzvy a na nedávne schválenie Plánu obnovy a odolnosti sa plánujú významné reformy smerom k udržateľnejšej doprave v sektore železničnej dopravy, verejnej osobnej dopravy aj intermodálnej nákladnej dopravy. Obdobne bude prioritou reformy aj dlhodobá podpora alternatívnych pohonov v doprave.

Investičné medzery boli identifikované vo väčšine podoblastí spadajúcich pod oblasť dopravnej infraštruktúry, a to najmä vo vzťahu k **dlhodobému dlhovému a kvázi kapitálovému financovaniu**:

- V oblasti **cestnej infraštruktúry (koridory TEN-T)** sa očakáva, že potreby budú uspokojované predovšetkým prostredníctvom vládnych rozpočtových zdrojov a grantov z EŠIF. Investičné potreby v tejto oblasti preyšujú dostupné rozpočtové prostriedky, takže v záujme prilákania súkromného spolufinancovania v programovom období 2021 – 2027 by sa mohlo zväziť vytvorenie projektu PPP. Zdá sa, že na účely takýchto scenárov by mohlo byť vhodné vyčleňovanie prostriedkov na FN ad hoc.
- Identifikované projekty krajských a miestnych samospráv v oblasti dopravnej infraštruktúry sú zamerané najmä na údržbu krajskej a miestnej cestnej infraštruktúry, udržateľnú multimodálnu dopravu (komunálne dopravné podniky) a na intermodálne terminály (plánuje sa výstavba troch terminálov - Bratislava, Leopoldov a Košice).
- V podoblasti **železníc** boli ako hlavné investičné potreby identifikované investície do modernizácie železničnej infraštruktúry (vrátane osvetlenia) a do obnovy železničných koľajových vozidiel.
- V oblasti **alternatívnych palív** boli ako najväčšie investičné potreby identifikované investície do rozvoja infraštruktúry nabíjacích staníc pre alternatívne pohony na koridoroch TEN-T a v mestách. Medzi podnikmi boli zistené aj investičné potreby v oblasti elektrifikácie vozových parkov.
- V sektore infraštruktúry **vodnej dopravy** je ako relevantný kandidát na podporu prostredníctvom FN identifikovaný projektový plán

terminálu pre LNG v bratislavskom prístave.

Tabuľka č. 6: Investičná medzera – oblasť dopravy

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
Cestná infraštruktúra	60	-
Železničná infraštruktúra	100	15
Železničná doprava	50	15
Vodná doprava	7-12	5
Alternatívne palivá	100-120	25
Autobusové vozové parky	74	30
Multimodálna doprava	51	20
Intermodálne terminály	6-11	5
Spolu	448-478	115

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť dopravnej infraštruktúry, je **115 mil. EUR**. Navrhovaná výška vyčlenených finančných prostriedkov sa zracionalizovala, pričom alokácia na infraštruktúru sa znížila a alokácia na alternatívne palivá a autobusový vozový park by sa mala skombinovať s FN zameranými na podniky a subjekty verejného sektora.

Zloženie medzery z hľadiska podoblastí je len orientačné. Na účely implementácie finančného nástroja by sa investičná stratégia nemala rozdeľovať podľa podoblastí.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Výsledky za FN v oblasti dopravnej infraštruktúry na Slovensku za roky 2014-2020 sú zmiešané z dôvodu ťažkostí s identifikáciou veľkých projektov.

V programovom období 2014-2020 SIH implementoval finančné nástroje v sektore dopravy, pričom i) poskytol tranžu mezanínového financovania na výstavbu projektu D4/R7 a ii) dlhodobý úver na nákup vozidla na diagnostiku koľajníc pre Železnice SR a iii) nachádza sa v štádiu pokročilých rokovaní o investičnom projekte v oblasti elektromobility.

Z týchto príkladov využitia finančných nástrojov vyplynuli nasledujúce poznatky:

- i. FN sa dajú efektívne použiť na podporu projektov v sektore dopravy, pričom predĺžená splatnosť a pevné úrokové sadzby sa dajú považovať za ich najdôležitejšie výhody,
- ii. prekážkou vo využívaní FN na podporu subjektov verejného sektora bol ich dopad na výšku štátneho dlhu SR - zdá sa, že dlhovému vplyvu FN realizovaných SIH by sa dalo v programovom období 2021-2027 vyhnúť (v dôsledku štatistického preradenia SIH štatistickými úradmi do verejného sektora).

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Návrh finančných nástrojov pre oblasť dopravy sa javí ako opodstatnený na základe týchto skutočností:

- i. investičné potreby nie je možné uspokojiť len zo zdrojov štátneho rozpočtu a z grantov z EŠIF,
- ii. jedna z hlavných prekážok využívania FN v programovom období 2014-2020 (vplyv FN na verejný dlh) už nebude v prípade podpory zo strany SIH v programovom období 2021-2027 relevantná,
- iii. možnosť spojenia FN a grantov v rámci jednej operácie ponúka dobrú príležitosť na umožnenie prechodu od výlučného využívania schém grantovej podpory.

Infraštruktúra pre rozvoj miest

Investičné medzery boli identifikované vo všetkých podoblastiach infraštruktúry pre rozvoj miest vrátane zdravotnej starostlivosti, inteligentných miest a širokopásmového pripojenia. Dopyt po financovaní bol identifikovaný v prípade dlhových aj kapitálových finančných produktov.

V sektore **zdravotníctva** sú investičné potreby mimoriadne vysoké a presahujú dokonca aj veľkorysú úroveň podpory, s ktorou sa počíta v rámci RRF a EŠIF v najbližších rokoch. Potreby sú zamerané predovšetkým na i) výstavbu, rekonštrukciu (aj prostredníctvom modelu EPC) a modernizáciu prístrojového vybavenia štátnych nemocníc (Univerzitná nemocnica v Martine ako hlavný a najpokročilejší príklad projektu), ii) rekonštrukciu miestnych nemocníc/zariadení dlhodobej starostlivosti, iii) zavedenie jednotného systému centralizovaného riadenia nemocníc a iv) na digitalizáciu a projekty súvisiace s IT.

V oblasti **inteligentných miest** sa investičné potreby verejného sektora prekrývajú s potrebami z iných oblastí štúdie, konkrétne s energetickou efektívnosťou a obnoviteľnými zdrojmi energie, odpadovým hospodárstvom, sociálnymi službami, udržateľným cestovným ruchom, dopravou a s dostupným bývaním. Okrem toho sa zdá, že potenciál pre využitie FN existuje aj v oblasti infraštruktúry zásobovania vodou a spracovania odpadových vôd. Do oblasti konkurencieschopnosti spadajú podniky, ktoré ponúkajú inovatívne technológie a služby v oblasti inteligentných miest.

V oblasti **širokopásmového pripojenia** bol identifikovaný hlavný investičný potenciál vo vývoji 5G, optických a virtuálnych sietí. Dôležitým faktom je, že kľúčoví operátori na trhu prejavili záujem o podporu pre takéto projekty prostredníctvom finančných nástrojov. Musel by ju však presadzovať verejný sektor, teda musela by podliehať iniciatívam zo strany vlády.

Tabuľka č. 7: Investičná medzera – oblasť rozvoja miest

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
-----------	-------------------------------	---

Širokopásmové pripojenie	88-188	20
Zdravotníctvo	623	50-75
Inteligentné mestá a regióny	nevzťahuje sa	25
Spolu	711-811	95-120

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť rozvoja miest, je **95-120 mil. EUR**.

- Širokopásmové pripojenie by sa malo prepojiť s FN zameranými na podniky.
- Alokácia na zdravotníctvo sa považuje za nepravdepodobnú kvôli vysokým sumám vyčleneným z RRF, hoci FN by mohli byť vhodné pre potenciálne veľké projekty, pokiaľ by ich vypracovala vláda.
- Alokácia na inteligentné mestá by sa mala prepojiť s FN zameranými na subjekty verejného sektora.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Doposiaľ nebol v sektore zdravotníctva zavedený žiadny finančný nástroj. Napriek tomu pokročilá fáza rokovaní medzi SIH, EIB a vládnymi orgánmi o možnom financovaní rozsiahleho projektu – Univerzitnej nemocnice Martin – aj s podporou FN z minulosti naznačuje reálnosť využitia FN v tejto oblasti. Potenciál FN sa považuje za dobrý tak v oblasti výstavby, ako aj obnovy zdravotníckej infraštruktúry, vrátane projektov EPC.

Jednou z hlavných bariér pri poskytovaní úverov obciam a samosprávnym krajom je dopad na dlh. Problém by mohli vyriešiť podsúvahové riešenia prostredníctvom obecných alebo krajských komunálnych podnikov, ktoré sú finančne nezávislé od zriaďovateľských samospráv (t.j. bez záruk poskytovaných obecnými/krajskými samosprávami). Rovnako dôležitá je aj potreba kombinácie FN a grantu v jednej operácii, ktorá na trhu vznikla. Zdá sa, že sektorovo agnostické FN sú relevantnejšie ako sektorovo špecifické, a to najmä ako prostriedky na mobilizáciu dostatočných objemov investícií v menších obciach. Potrebné je zvyšovanie povedomia a komunikačné aktivity zo strany orgánov implementujúcich FN, a to najmä vo vzťahu ku zainteresovaným subjektom na obecnej/krajskej komunálnej úrovni.

Aj keď sú projekty širokopásmového pripojenia v zásade vhodnými kandidátmi na využitie FN, pri tvorbe týchto projektov a pri zabezpečovaní použiteľnosti FN pre ne je rozhodujúca gescia zo strany vlády. Obmedzená veľkosť investičnej medzery poukazuje na potrebu pilotného FN, v ideálnom prípade v kombinácii so širšou schémou FN zameranou na konkurencieschopnosť podnikov.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Finančné nástroje v oblasti zdravotníckej infraštruktúry a infraštruktúry pre širokopásmové pripojenie by boli v zásade opodstatnené z dôvodu veľkých investičných potrieb, tento investičný potenciál však závisí od budúcich rozhodnutí vlády, ktorých nasmerovanie nebolo možné s určitou

vyhodnotiť v rámci štúdie.

FN zamerané na krajské a miestne samosprávy (a krajské a miestne komunálne podniky) v podoblasti inteligentných miest (ktorá prekrýva množstvo ďalších oblastí - EE, OZE, komunálne odpadové hospodárstvo, vodárenská infraštruktúra, zariadenia sociálnych služieb, rozvoj bývania, turistická a športová infraštruktúra) by boli opodstatnené na základe i) veľkých investičných potrieb, ii) záujmu zo strany potenciálnych finančných sprostredkovateľov a iii) potreby výhodného financovania na zlepšenie životaschopnosti projektov.

Sociálna ekonomika

Slovensko je jedným z hlavných inovátorov, pokiaľ ide o finančné nástroje pre oblasť sociálnej ekonomiky, pričom počas programového obdobia 2014-2020 bolo spustené široké spektrum rôznych typov FN pre sociálnu ekonomiku. Záujem tradičných bankových inštitúcií o sociálne podniky v posledných rokoch výrazne vzrástol. Navyše podľa oslovených zainteresovaných subjektov sa financovanie z EÚ na Slovensku považuje za dôležitý zdroj finančnej podpory sociálnych podnikov (vzhľadom na postupný pokles štátnej podpory).

Investičné potreby v sociálnej ekonomike sú zhrnuté nižšie:

- i. Investičné potreby relevantné pre FN boli identifikované v oblastiach zariadení starostlivosti o seniorov a deti, sociálneho podnikania, sociálneho bývania a študentských pôžičiek (v zostupnom poradí), **pričom zahŕňajú dlhové finančné produkty (vrátane mikrofinancovania), ako aj vo finančné produkty kapitálového typu.**
- ii. Starnutie obyvateľstva na Slovensku bude naďalej vytvárať tlak na **zariadenia starostlivosti o seniorov**, čo si vyžiada zvýšenie objemu investícií podporovaných verejným aj súkromným sektorom.
- iii. Väčšina miest vykazuje rastúci dopyt po **predškolských zariadeniach** (sčasti spôsobený migráciou z vidieka do mesta) a potrebu projektov modernizácie/rozšírenia/výstavby v tejto oblasti.
- iv. Orgány ústrednej štátnej správy naznačili očakávanie zvýšenej investičnej aktivity medzi **sociálnymi podnikmi** v dôsledku nedávnych legislatívnych zmien v tejto oblasti, hoci to ešte musí potvrdiť trh.
- v. Projekty **sociálneho bývania** zamerané na marginalizované komunity vrátane Rómov ako aj **študentské pôžičky** majú potenciál pre uplatnenie FN, i keď nateraz len v obmedzených investičných objemoch.

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
Sociálne podniky	100-150	40
Podniky sociálneho bývania	50-100	20
Projekty svojpomocnej výstavby	19-22	10
Sociálne služby, starostlivosť o odkázané osoby, rezidenčná ošetrovateľská starostlivosť	409-559	20
Študentská pôžička	75-150	20
Starostlivosť o deti	nevzťahuje sa	-
Spolu	653-981	110

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť sociálnej ekonomiky, je **110 mil. EUR**. Návrh vychádza z porovnateľnej alokácie v programovom období 2014 – 2020 a z pozitívnych výsledkov využitia FN v tomto sektore. Odhaduje sa, že absorpčná kapacita trhu sa zvýši v dôsledku možnosti kombinovať FN a granty v jednej operácii.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Návrh a implementácia finančných nástrojov v oblasti sociálnej ekonomiky sú vysoko kapacitne aj zdrojovo náročné a vyžadujú vysoký stupeň flexibility pri tvorbe investičnej stratégie pre FN vzhľadom na dynamický mikroekonomický vývoj. Banky prejavili obmedzený záujem konať ako finanční sprostredkovatelia, čo vytvára priestor na zváženie zapojenia nebankových finančných sprostredkovateľov v oblasti sociálnej ekonomiky. Aj keď je kombinovanie FN a grantov pre životaschopnosť projektov nevyhnutná, jeho uplatnenie v podobe samostatných operácií sa ukazuje ako veľmi náročné, čo poukazuje na potrebu ich kombinácie v rámci jednej operácie.

Veľká časť investičných potrieb súvisí s výstavbou a modernizáciou fyzickej infraštruktúry, ktorá je mimo pôsobnosti Európskeho sociálneho fondu. Preto môže byť potrebné zvážiť kombináciu prostriedkov z ESF a z ERDF. V tejto súvislosti zdĺhavé stavebné konania vytvárajú značné negatívne riziká pre inak vysoký investičný potenciál najmä v oblasti zariadení starostlivosti o seniorov a deti a sociálneho bývania.

Potrebné bude aj vyčlenenie vysokých súm na granty na podporu programov technickej pomoci a podpory zameraných tak na finančných sprostredkovateľov, ako aj na konečných prijímateľov. Tieto programy TPP by mali vypracované orgánmi, ktoré implementujú FN, alebo v úzkej spolupráci s nimi.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Celkovo by sa použitie FN v tejto oblasti javilo ako opodstatnené na základe i) značnej potreby investovania do zariadení starostlivosti o seniorov a deti, ii) potenciálnej vysokej verejnej pridanej hodnoty z FN v sektore sociálneho bývania, iii) sľubných výsledkov uplatňovania FN v

oblasti sociálnej ekonomiky v programovom období 2014 – 2020, iv) výrazného zvýšenia investičného potenciálu vyplývajúceho z nových pravidiel pre kombinovanie grantov a FN v jednej operácii a iv) silného dopytu miestnych samospráv po podpore prostredníctvom FN.

Dostupné bývanie

Hlavná investičná medzera identifikovaná v tejto oblasti sa týka výstavby cenovo dostupného komunálneho nájomného bývania. Takéto projekty sú žiadané vo viacerých najväčších mestách Slovenska (napr. len Bratislava plánuje postaviť v najbližších 10 rokoch 3 000 nových bytových jednotiek), ako aj v blízkosti najväčších zamestnávateľov v súkromnom sektore (výrobných závodov). Predpokladá sa, že projekty v tejto oblasti sa budú realizovať na báze spolupráce medzi obcami a súkromnými developermi, pričom že by mohli byť vhodné na podporu v rámci FN.

Na druhej strane proces povoľovania výstavby nových bytov je na Slovensku druhý najdlhší v EÚ a obciam chýbajú vhodné stavebné pozemky na bytovú výstavbu. Tieto regulačné prekážky reálne bránia tomuto sektoru dosiahnuť svoj investičný potenciál. Aj keď sa zdá, že riešenie týchto investičných prekážok je na zozname priorít súčasnej vlády zaradené vysoko, účinné opatrenia zatiaľ neboli prijaté. Dopyt po finančných produktoch zatiaľ nie je presnejšie vymedzený, čo ponecháva otvorený priestor pre finančné produkty tak dlhového, ako aj kapitálového typu. V rámci oblasti sociálnej ekonomiky bol analyzovaný potenciál aj pre projekty bývania zamerané na zrejmejšie ciele sociálnej politiky, napr. bývanie pre sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

Tabuľka č. 9: Investičná medzera – dostupné bývanie

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)
Dostupné bývanie	649-997
Spolu	649-997

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť dostupného bývania, je **100 mil.** EUR. Výška alokácie vychádza z významných investičných potrieb a z potrieb zvýhodneného financovania identifikovaných za túto oblasť, ako aj z pozitívnych výsledkov využívania FN čiastočne spojených so sociálnym bývaním v programovom období 2014-2020.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Nedostatok dostupného bývania a obmedzená úloha ústrednej štátnej správy ako aj miestnych samospráv pri jeho zabezpečovaní, ktorá pretrváva už od 90. rokov, obmedzujú priestor na vyvodenie poznatkov. Aj keď má Štátny fond rozvoja bývania zákonný mandát na financovanie výstavby nájomných bytov, jeho úverová činnosť v tejto oblasti je obmedzená. Komerčné banky sa zdajú byť otvorené komunálnym úverom pre projekty bývania, pričom väčšina bankových úverov v súčasnosti smeruje skôr do

renovácie existujúceho bytového fondu ako do novej výstavby.

Aj keď sa zdá, že samosprávy majú záujem o financovanie výstavby nových bytov, najschodnejším riešením bude zrejme podsúvahové financovanie prostredníctvom komunálnych podnikov.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

Opodstatnenie využitia FN v oblasti dostupného bývania súvisí s vládnymi opatreniami na riešenie najdôležitejších regulačných prekážok investovania. V prípade výrazného pokroku v tejto oblasti by implementácia FN bola odôvodnená týmito skutočnosťami:

- i. neuspokojený dopyt po cenovo dostupnom nájomnom bývaní je veľmi veľký a investičný potenciál značný,
- ii. verejné financovanie tejto oblasti sa zdá byť obmedzené a finančné podmienky komerčného financovania podľa všetkého nezodpovedajú preferenciám (splatnosť, fixácia úrokových sadzieb, financovanie bez regresu), ktoré uvádzajú potenciálni predkladatelia projektov,
- iii. nové legislatívne možnosti pre kombináciu FN a grantov v jednej operácii by sa mohli stať kľúčovým faktorom mobilizácie investícií z dôvodu pozitívneho vplyvu na cenovú dostupnosť takýchto projektov bývania.

Udržateľný cestovný ruch - kultúrna, prírodná a športová infraštruktúra

Investičné potreby relevantné pre FN boli identifikované aj v rámci určitých podoblastí udržateľnej infraštruktúry pre cestovný ruch - veľmi významné investičné potreby boli identifikované v oblasti kultúrnych pamiatok a historického dedičstva.

- i. Patria sem aj finančné potreby týkajúce sa kongresového a kultúrneho centra v Bratislave, ktoré sa vzhľadom na charakter plánovaného projektu, ktorý má generovať príjmy, považujú za vhodné na podporu prostredníctvom FN.
- ii. Projekty športovej infraštruktúry podporované ústrednou štátnou správou neboli identifikované. Potenciálne budúce projekty ako Národný futbalový štadión by sa však javili ako vhodné skôr pre FN než pre grantovú podporu. Projekty športovej infraštruktúry podporované miestnymi samosprávami by sa mali posudzovať v rámci oblastí energetickej účinnosti a rozvoja miest (inteligentné mestá).
- iii. Veľmi významné investičné potreby, umocnené vplyvom obmedzení COVID-19, boli identifikované v **podnikoch pôsobiacich v cestovnom ruchu** (ubytovanie, pohostinstvo, turistická doprava atď.).

Podoblasť	Investičná medzera (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
Ochrana a obnova kultúrnych pamiatok	548	15
Ochrana a obnova lokalít prírodného dedičstva	nevzťahuje sa	-
Športová infraštruktúra	325	15
Spolu	873	30

Zdroj: Výpočty EY

Navrhovaná výška prostriedkov, ktoré sa majú vyčleniť z OP Slovensko na finančné nástroje pre oblasť udržateľného cestovného ruchu, je **30 mil. EUR**. Nie je tu priestor pre samostatné FN a predpokladá sa kombinácia s FN zameraným na subjekty verejného sektora.

Posúdenie finančných nástrojov/získané poznatky

Zdá sa, že niektoré z FN implementovaných SIH v súčasnom programovom období v rámci kultúrneho a kreatívneho priemyslu pravdepodobne nasmerujú financovanie na pilotné projekty súvisiace s obnovou lokalít historického resp. kultúrneho dedičstva.

Opodstatnenie implementácie finančných nástrojov

V niektorých oblastiach analyzovaných v rámci udržateľného cestovného ruchu sa zistil potenciál pre uplatnenie FN, no vzhľadom na objemy investícií môže byť potrebné skombinovať tieto zdroje s FN pre iné oblasti alebo podoblasti.

Opodstatnenie vychádza z týchto skutočností:

- i. analýza naznačuje, že podpora vo forme FN pre kultúrne pamiatky a historické dedičstvo by bola opodstatnená pri obmedzenej výške alokácie a za predpokladu skombinovania takejto podpory s FN zameranými na iné oblasti/podoblasti (napr. s FN na komunálne projekty),
- ii. individuálna alokácia na FN na podporu kongresového a kultúrneho centra v Bratislave sa javí ako opodstatnená,
- iii. alokácia na FN na podporu športovej infraštruktúry by mohla byť opodstatnená len v prípade skombinovania tejto podpory s FN zameranými na zainteresované subjekty na krajskej a miestnej úrovni aj v iných oblastiach resp. podoblastiach,
- iv. FN na podporu cestovného ruchu pre malé a stredné podniky je opodstatnený na základe veľmi významných investičných potrieb a nadmerného dopadu pandémie COVID-19 na tento podsektor, aj keď takéto financovanie by bolo lepšie zabezpečovať prostredníctvom FN odporúčaného pre oblasť konkurencieschopnosti.

ZHRNUTIE NAVRHOVANÉHO VYČLENENIA ROZPOČTOVÝCH PROSTRIEDKOV NA FN

V rámci posúdenia trhu boli vo väčšine skúmaných oblastí identifikované

významné investičné potreby pre programové obdobie 2021 – 2027. Existuje značný potenciál pre uplatnenie finančných nástrojov, a to na základe:

- i. dobrých výsledkov s využitím FN na Slovensku počas programových období 2007 – 2013 a 2014 – 2020,
- ii. lepších znalostí ohľadne implementácie FN zo strany ministerstiev, konečných prijímateľov aj finančných sprostredkovateľmi vzhľadom na masívne investičné prostriedky nasmerované do slovenskej ekonomiky prostredníctvom veľmi populárnych proticovidových záruk,
- iii. spätnej väzby z trhu, podľa ktorej kombinácia finančných nástrojov s grantovou podporou v jednej operácii ako regulačná novinka pre programové obdobie 2021 – 2027 môže výrazne zlepšiť vyhliadky na implementáciu finančných nástrojov.

Navrhované alokácie rozpočtových prostriedkov na FN pre jednotlivé oblasti z OP Slovensko na programové obdobie 2021-2027 sú spolu s investičnými medzerami zhrnuté v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 11: Odhadovaná investičná medzera a navrhovaná alokácia na FN podľa oblasti

Oblasť	Investičná medzera na obdobie 2021-2027 (mil. EUR)	Alokácia na FN navrhnutá EIB (mil. EUR)
Výskum, vývoj a inovácie	1 386	50
Konkurencieschopnosť podnikov	11 074-12 901	375
Energetická účinnosť	1 039-1 545	460
Obnoviteľné zdroje energie	224	50
Nakladanie s tuhými odpadmi	91-169	50
Dopravná infraštruktúra	448-478	115
Rozvoj miest	711-811	95-120
Sociálna ekonomika	653-981	110
Dostupné bývanie	649-997	100
Udržateľný cestovný ruch	873	30
Spolu	17 148-20 365	1 435-1 460

INVESTIČNÁ STRATÉGIA

V rámci investičnej stratégie sú navrhnuté nasledujúce finančné nástroje. Navrhované sumy finančných prostriedkov, miery ručenia, limity ručenia a prahové hodnoty grantovej podpory sú len orientačné. Technické charakteristiky finančných nástrojov, ktoré sa majú implementovať, musia byť zároveň v súlade s pravidlami štátnej pomoci.

Najväčšou novinkou v oblasti finančných nástrojov v programovom období 2021-2027 je možnosť ich kombinácie s grantovou podporou v rámci jednej operácie. Aby sa predišlo konkurencii medzi grantmi a finančnými nástrojmi, tam, kde je navrhnutá aj grantová podpora, sa pri nasledujúcich

finančných nástrojoch vždy odporúča použitie schémy s kombináciou s grantom v rámci jednej operácie.

1. Portfóliová záruka prvej straty (FLPG) + grantová podpora pre udržateľné podniky

Nástroj portfóliovej záruky prvej straty (FLPG) pre udržateľné podniky sa odporúča na základe úspešných výsledkov SIH s FLPG zameranými na MSP v programovom období 2014 – 2020, ako aj na základe skutočnosti, že vzhľadom na dostatočnú likviditu na trhu komerčné banky uprednostňujú finančné nástroje záručného typu.

Tento záručný nástroj je určený na čiastočné krytie úverového rizika finančných sprostredkovateľov s cieľom zvýšiť ich schopnosť znášať riziko a poskytovať úvery spoločnostiam za zvýhodnených podmienok (t.j. najmä s nižšími požiadavkami na zabezpečenie, nižšími úrokovými sadzbami, dlhšími splatnosťami a s dlhšou dobou odkladu).

Odporúča sa kombinácia finančného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie. Grantovú podporu sa odporúča poskytovať predovšetkým vo forme investičného grantu, ale možno využiť aj dotovanie (bonifikáciu) úrokov a poplatkov za záruky, odpustenie splátok („*capital rebate*“) a/alebo technickú pomoc a podporu. Pre oblasti s vyššou mierou inovácií ako je výskum, vývoj, širokopásmové pripojenie, opatrenia v oblasti klímy a environmentálna udržateľnosť, ako aj pre podniky negatívne ovplyvnené opatreniami súvisiacimi s COVID-19 - najmä v oblasti cestovného ruchu - sa odporúča vyššia úroveň grantového spolufinancovania s cieľom stimulovať vyššiu mieru čerpania úverov.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

FLPG + grantová podpora pre udržateľné podniky	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: záruka na prvé straty z portfólia nových úverov a lízingových produktov poskytovaná spoločnostiam v prospech finančných sprostredkovateľov • Miera ručenia: 80 % • Limit ručenia: 25% • Odhadovaný pákový efekt: x5
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • MSP • Potenciálne podniky so strednou kapitalizáciou a veľké podniky

Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencieschopnosť • Spoločnosti a projekty v oblasti VVI • Spoločnosti a projekty spojené s opatreniami na ochranu klímy a opatreniami environmentálnej udržateľnosti [okrem iného projekty spojené s energetickou efektívnosťou, výrobou/skladovaním obnoviteľnej energie, projekty alternatívnych palív ako sú nabíjacie stanice a dopravné prostriedky (osobné a nákladné vozidlá, autobusy) využívajúce hybridné motory, elektrické batérie, vodík a/alebo iné technológie založené na nefosílnych palivách, projekty alebo spoločnosti v oblasti odpadového hospodárstva] • Spoločnosti a projekty v oblasti udržateľného cestovného ruchu [ako je podoblasť pohostinských služieb (ubytovanie, stravovanie, nápoje atď.), podoblasť športu a relaxu, podoblasť zábavy a podoblasť kultúry] • Spoločnosti a projekty v oblasti širokopásmového pripojenia a IKT • Spoločnosti a projekty v oblasti inteligentných miest
Navrhovaná alokácia	360 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 5-30% • Forma: investičný grant • Podporované oblasti: VVI, KEU, širokopásmové pripojenie, inteligentné mestá, cestovný ruch

2. Portfóliová záruka prvej straty (FLPG) + grantová podpora pre udržateľný verejný sektor

Nástroj portfóliovej záruky prvej straty (FLPG) pre udržateľný verejný sektor sa odporúča na základe významných investičných medzier v tejto oblasti, ako aj na základe skutočnosti, že vzhľadom na dostatočnú likviditu na trhu komerčné banky uprednostňujú finančné nástroje záručného typu.

Tento záručný nástroj je určený na čiastočné krytie úverového rizika finančných sprostredkovateľov s cieľom zvýšiť ich schopnosť znášať riziko a poskytovať financovanie pre projekty verejného sektora za zvýhodnených podmienok (t.j. najmä s nižšími požiadavkami na zabezpečenie, nižšími úrokovými sadzbami, dlhšími splatnosťami a s dlhšou dobou odkladu).

Odporúča sa kombinácia finančného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie. Grantové spolufinancovanie je potrebné na to, aby sa FN stali atraktívnou možnosťou pre subjekty verejného sektora, ktoré sú tradične závislé od grantov, a aby sa zabezpečila ekonomická životaschopnosť určitých projektov vrátane tých, ktoré sa realizujú prostredníctvom podsúvahových riešení.

Grantovú podporu sa odporúča poskytovať predovšetkým vo forme investičného grantu, ale zväžiť sa môžu aj iné formy podpory, ako je odpustenie splátok na základe dosiahnutých výsledkov s cieľom motivovať k ambicióznejším výstupom projektu, alebo dotovanie úrokov a poplatkov za záruky v prípade zmeny trhových podmienok. Odporúča sa tiež, aby sa časť prideleného grantu realizovala vo forme technickej pomoci a podpory pri činnostiach spojených s tvorbou projektu, ako aj pri činnostiach finančných sprostredkovateľov spojených s hodnotením projektov a predkladaním výkazov a pri aktivitách zameraných na zvyšovanie

povedomia a marketing.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

FLPG + grantová podpora pre udržateľný verejný sektor	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: záruka na prvé straty z portfólia nových úverov a lízingových a faktoringových produktov poskytovaná na projekty verejného sektora v prospech finančných sprostredkovateľov • Miera ručenia: 80 % • Limit ručenia: 25% • Odhadovaný pákový efekt: x5
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Subjekty verejného sektora • Krajské a miestne samosprávy vrátane komunálnych podnikov v ich zriaďovateľskej pôsobnosti • Súkromní zhotovitelia (energetické podniky, PPP a iní) realizujúci projekty verejného sektora
Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty v oblasti klímy a energetickej udržateľnosti (KEU) [t.j. projekty spojené s energetickou efektívnosťou verejných budov a verejného osvetlenia, výrobou/skladovaním obnoviteľnej energie vo verejnom sektore, trvalo udržateľnou verejnou dopravou (nabíjacie stanice a vozidlá na alternatívne palivá vrátane vozového parku autobusov a električiek), infraštruktúrou odpadového hospodárstva atď.] • Projekty inteligentných miest • Športová infraštruktúra • Obnova kultúrnych pamiatok • Sociálna ekonomika (materské školy, zariadenia pre seniorov, sociálne služby a pod.) • Dostupné bývanie a sociálne bývanie • Ďalšie relevantné projekty mestskej infraštruktúry, ktoré podporujú ciele politík EÚ
Navrhovaná alokácia	430 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 20-49% • Forma: investičný grant, technická pomoc a podpora. • Vyššia úroveň podpory:<ul style="list-style-type: none"> ○ energetická efektívnosť verejných budov a verejného osvetlenia ○ sociálna ekonomika a sociálna infraštruktúra ○ projekty s fiškálne a finančne samostatnými krajskými/miestnymi komunálnymi podnikmi a inými účelovo vytvorenými subjektmi ○ projekty, kde kritériá oprávnenosti stanovené v OP Slovensko môžu priamo alebo nepriamo zvýšiť štruktúru nákladov

3. Portfóliová záruka prvej straty (FLPG) + úroková bonifikácia (ďalej len „ÚB“) a úverový nástroj na rekonštrukciu bytov a domov

Vzhľadom na zostávajúce značné investičné medzery v tejto oblasti identifikované v rámci posúdenia trhu a na pozitívne skúsenosti s finančnými nástrojmi v predchádzajúcich programových obdobiach sa

navrhuje, aby sa zaviedli dva finančné nástroje na zvýšenie energetickej efektívnosti obytných budov.

Nástroj **portfóliovej záruky prvej straty (FLPG)** skombinovaný s úrokovou bonifikáciou sa odporúča na základe silného záujmu finančných inštitúcií rozšíriť financovanie v tejto oblasti a skutočnosti, že vzhľadom na dostatočnú likviditu na trhu uprednostňujú finančné nástroje typu záruka. Potrebná je kombinácia záručného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie, aby sa zabezpečila rovnaká úroveň cien ako pri druhom navrhovanom FN, ktorý je opísaný nižšie. S grantovou podporou sa počíta vo forme úrokovej bonifikácie, ktorá môže byť v určitých prípadoch doplnená investičným grantom na stimuláciu realizácie projektu, pričom časť grantu v rámci tohto finančného nástroja sa odporúča vyčleniť aj na technickú pomoc a podporu pre finančných sprostredkovateľov pri hodnotení projektov a predkladaní výkazov o projektoch.

Úverový nástroj sa navrhuje na základe záujmu slovenských orgánov pokračovať vo financovanom úverovom nástroji, ktorý v predchádzajúcich programových obdobiach implementoval Štátny fond rozvoja bývania. Úverový nástroj, ktorý by mohla implementovať špecializovaná finančná inštitúcia, by poskytoval úvery za zvýhodnených podmienok (t.j. s nižšími úrokovými sadzbami, nižšími požiadavkami na zabezpečenie, dlhšími splatnosťami a s dlhšou dobou odkladu) konečným prijímateľom.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

FLPG + ÚB a úverový nástroj na rekonštrukciu bytov a domov	
Finančný produkt	<p><i>FLPG + ÚB</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: záruka na prvé straty z portfólia nových úverov na zvýšenie energetickej efektívnosti obytných budov poskytovaná v prospech finančných sprostredkovateľov • Miera ručenia: 80 % • Limit ručenia: 25% • Odhadovaný pákový efekt: x5 <p><i>Úverový nástroj</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: úver pre konečných prijímateľov za zvýhodnených podmienok, ako sú nižšie úrokové sadzby, dlhšie doby splácania a/alebo odkladu a nižšie požiadavky na zabezpečenie.
	<ul style="list-style-type: none"> • Implementácia: prostredníctvom špecializovanej finančnej inštitúcie podliehajúcej rozhodnutiam štátnych orgánov SR • Odhadovaný pákový efekt: x1
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • spoločenstvá vlastníkov bytov a podobné subjekty • súkromné osoby
Cieľové investície	Energeticky efektívne rekonštrukcie v obytných budovách, bytových aj rodinných domoch
Navrhovaná alokácia	175 mil. EUR pre obidva nástroje, z čoho 90 mil. EUR by sa mohlo vyčleniť na úverový nástroj.

Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	Len pre nástroj FLPG <ul style="list-style-type: none"> • Forma: úroková bonifikácia, investičný grant, technická pomoc a podpora
--	--

4. Portfóliová záruka prvej straty (FLPG) + grantová podpora pre oblasť sociálnej ekonomiky

Nástroj portfóliovej záruky prvej straty (FLPG) pre sociálnu ekonomiku sa odporúča na základe významných investičných potrieb spojených s obmedzenou ponukou súkromného financovania, sľubných skúseností s pilotnými finančnými nástrojmi z programového obdobia 2014 – 2020 a očakávaného pozitívneho vplyvu kombinácie FN a grantov v rámci jednotlivých operácií na absorpčnú kapacitu pre FN v tejto oblasti.

Tento záručný nástroj je určený na čiastočné krytie úverového rizika finančných sprostredkovateľov s cieľom zvýšiť ich schopnosť znášať riziko a poskytovať financovanie pre projekty sociálnej ekonomiky za zvýhodnených podmienok (t.j. najmä s nižšími požiadavkami na zabezpečenie, nižšími úrokovými sadzbami, dlhšími splatnosťami a s dlhšou dobou odkladu).

Odporúča sa kombinácia finančného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie. Grantové spolufinancovanie je kľúčové pre zabezpečenie ekonomickej životaschopnosti projektov sociálnej ekonomiky, a tým aj pre úspešnú implementáciu finančného nástroja. Grantovú podporu sa odporúča poskytovať primárne vo forme investičného grantu, ale možno zvážiť aj iné formy podpory. Vzhľadom na malú vyspelosť sektora sociálnej ekonomiky sa zároveň odporúča, aby sa časť prideleného grantu realizovala vo forme technickej pomoci a podpory tak pre konečných prijímateľov pri činnostiach spojených s tvorbou projektu, ako aj pre finančných sprostredkovateľov pri činnostiach spojených s hodnotením projektov a predkladaním výkazov a pri aktivitách zameraných na zvyšovanie povedomia a marketing.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

FLPG + grantová podpora pre sociálnu ekonomiku	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: záruka na prvé straty z portfólia nových úverov pre projekty sociálnej ekonomiky v prospech finančných sprostredkovateľov • Miera ručenia: 80 % • Limit ručenia: 25% • Odhadovaný pákový efekt: x5
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Väčšie podniky sociálnej ekonomiky • Súkromné osoby • Študenti

Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálne podniky • Sociálne bývanie • Svojpomocná výstavba • Dostupné bývanie • Sociálne služby • Zariadenia starostlivosti o seniorov a deti • Študentské pôžičky
Navrhovaná alokácia	80 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 15-49% • Forma: investičný grant, technická pomoc a podpora • Vyššia úroveň podpory: <ul style="list-style-type: none"> ○ projekty s vyšším plánovaným sociálnym dopadom (napr. sociálna integrácia a reintegrácia jednotlivcov atď.) ○ projekty zamerané na špecifické typy konečných prijímateľov (napr. marginalizované rómske komunity, sociálne neintegrovani jednotlivci a pod.)

5. Rizikový a expanzný nástroj pre konkurencieschopné podniky

Rizikový a expanzný nástroj sa navrhuje na základe pozitívnych skúseností s finančnými nástrojmi rizikového kapitálu v predchádzajúcom programovom období, ako aj značných potrieb a pretrvávajúcej nedostatočnej ponuky súkromného financovania pre podniky v rizikovej fáze na Slovensku.

Tento finančný nástroj je určený na poskytovanie kapitálových, kvázi kapitálových a alternatívnych dlhových produktov predovšetkým na financovanie inovatívnych MSP a spoločností so strednou kapitalizáciou v štádiu ich rastu a expanzie. Tento nástroj by mohol byť implementovaný buď cez priamy kanál, alebo cez sprostredkovaný kanál. Súkromné spoluinvestovanie sa predpokladá tak na úrovni fondu, ako aj na úrovni konečných prijímateľov.

Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie sa nepovažuje za potrebné na úspešnú implementáciu finančného nástroja, ale v prípade neočakávaných ťažkostí alebo potreby stimulovať lepšie plnenie cieľov politiky by sa mohlo uvažovať o grantovej podpore vo forme grantu podmieneného výsledkami.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

Rizikový a expanzný nástroj pre konkurencieschopné podniky	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: FN s kapitálovým/kvázi kapitálovým/dlhovým financovaním • Model implementácie: správcovia fondov • Odhadovaný pákový efekt: x2
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Všetky inovatívne MSP a spoločnosti so strednou kapitalizáciou v rizikovej a rastovej fáze vývojového cyklu vo všetkých hospodárskych sektoroch

Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Pokrytie širokej škály sektorov • Dôraz na podniky so silným rastovým potenciálom, ktoré vyvíjajú aktivity v oblasti výskumu, vývoja a inovácií, expanzie a internacionalizácie
Navrhovaná alokácia	100 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: asi 10 % • Forma: grant podmienený výsledkami

6. Kapitálový nástroj pre prípravnú (*pre-seed*)/počiatočnú (*seed*) fázu + grant na TPP pre konkurencieschopné podniky

Kapitálový nástroj pre prípravnú/počiatočnú fázu sa navrhuje na základe pozitívnych skúseností so súvisiacimi finančnými nástrojmi v predchádzajúcom programovom období, ako aj značných potrieb a takmer úplnej absencie financovania zo súkromného sektora v tejto oblasti.

Tento finančný nástroj je určený na poskytovanie kapitálových, kvázi kapitálových a alternatívnych dlhových produktov na financovanie MSP v prípravnej a počiatočnej fáze. Tento nástroj by sa mal primárne implementovať vo forme sprostredkovaného financovania, ale za určitých okolností by sa mohlo použiť aj priame financovanie. Súkromné spoluinvestovanie sa predpokladá tak na úrovni fondu, ako aj na úrovni konečných prijímateľov.

Odporúča sa kombinácia finančného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie. Odporúča sa, aby sa technická pomoc a podpora považovala za primárnu formu grantovej podpory ponúkanej v rámci tohto finančného nástroja, a to z dôvodu potreby rozsiahlej podpory počas týchto fáz vývojového cyklu. Finančný nástroj by sa mohol kombinovať aj s investičným grantom a/alebo grantom podmieneným výsledkami.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

Kapitálový nástroj pre prípravnú (<i>pre-seed</i>)/počiatočnú (<i>seed</i>) fázu + grant na TPP pre konkurencieschopné podniky	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: FN s kapitálovým/kvázi kapitálovým/dlhovým financovaním • Model implementácie: manažéri fondov počiatočného kapitálu vrátane inkubátorov a akcelerátorov • Odhadovaný pákový efekt: x1.5
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Všetky MSP v raných štádiách vývojového cyklu (vrátane prípravnej a počiatočnej fázy) vo všetkých hospodárskych sektoroch
Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Pokrytie širokej škály sektorov
Navrhovaná alokácia	100 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 10-20% • Forma: technická pomoc a podpora, investičný grant, grant podmienený výsledkami

7. Kapitálový nástroj pre udržateľné odpadové hospodárstvo a obehovú ekonomiku

Kapitálový nástroj pre udržateľné odpadové hospodárstvo a obehovú ekonomiku sa navrhuje na základe pozitívnych skúseností s kapitálovými finančnými nástrojmi v oblasti odpadového hospodárstva v predchádzajúcom programovom období v podobnom objeme, ako aj značných potrieb a takmer úplnej absencie financovania zo súkromného sektora v tejto oblasti. Tento finančný nástroj je určený na poskytovanie kapitálových, kvázi kapitálových a alternatívnych dlhových produktov na financovanie MSP pôsobiacich v oblasti udržateľného odpadového hospodárstva a obehovej ekonomiky. Tento nástroj by sa mal primárne implementovať vo forme sprostredkovaného financovania, ale za určitých okolností by sa mohlo použiť aj priame financovanie. Súkromné spoluinvestovanie sa predpokladá tak na úrovni fondu, ako aj na úrovni konečných prijímateľov.

Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie sa nepovažuje za nutné pre úspešnú implementáciu finančného nástroja, ale možno zvážiť kombináciu tohto finančného nástroja s grantom na technickú pomoc a podporu.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

Kapitálový nástroj pre udržateľné odpadové hospodárstvo a obehovú ekonomiku	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: FN s kapitálovým/kvázi kapitálovým/dlhovým financovaním • Model implementácie: správcovia fondov • Odhadovaný pákový efekt: x2
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • MSP vo všetkých fázach vývojového cyklu vo všetkých hospodárskych sektoroch s investíciami súvisiacimi s odpadovým hospodárstvom a obehovou ekonomikou
Cieľové investície	<i>Investičné aktivity, ktoré podporujú:</i> <ul style="list-style-type: none"> • predchádzanie vzniku odpadov a nakladanie s odpadmi a ich recykláciu a spracovanie • opätovné využitie, opravu, obnovu a prepracovanie materiálov • ďalšie oblasti súvisiace s odpadovým hospodárstvom a obehovou ekonomikou
Navrhovaná alokácia	70 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: asi 5% • Forma: technická pomoc a podpora

8. Kapitálový nástroj + grantová podpora pre sociálnu ekonomiku

Kapitálový nástroj pre sociálnu ekonomiku je navrhnutý na základe významných potrieb a takmer úplnej absencie financovania zo súkromného sektora v tejto oblasti, ako aj existujúcich skúseností s väčšími investíciami do sociálnej ekonomiky na Slovensku. Tento kapitálový nástroj zároveň predstavuje prirodzený doplnok k nástroju FLPG pre sociálnu

ekonomiku, nakoľko poskytuje riešenie medzery vo financovaní pri rizikovejších tranžiach projektov v tomto sektore.

Tento finančný nástroj je určený na poskytovanie kapitálových, kvázi kapitálových a alternatívnych dlhových produktov na financovanie subjektov sociálnej ekonomiky v prípravnej a počiatočnej fáze. Tento nástroj by sa mal primárne implementovať vo forme sprostredkovaného financovania, ale za určitých okolností by sa mohlo použiť aj priame financovanie. Súkromné spoluinvestovanie sa predpokladá tak na úrovni fondu, ako aj na úrovni konečných prijímateľov.

Vzhľadom na nízku schopnosť generovať príjmy, nie optimálny potenciál financovateľnosti a vyšší rizikový profil podnikov sociálnej ekonomiky sa odporúča grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie. Navrhuje sa poskytovanie grantovej podpory predovšetkým formou grantu podmieneného výsledkami a technickej pomoci a podpory. V prípadoch preukázanej potreby možno použiť aj investičné granty.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

Kapitálový nástroj + grantová podpora pre sociálnu ekonomiku	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: FN s kapitálovým/kvázi kapitálovým/dlhovým financovaním • Model implementácie: manažéri fondov vrátane fondov počiatočného kapitálu, inkubátorov a akcelerátorov • Odhadovaný pákový efekt: x2
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Väčšie podniky sociálnej ekonomiky v prípravnej, počiatočnej a rastovej fáze
Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálne podniky • Sociálne služby • Projekty starostlivosti o seniorov a deti • Sociálne bývanie a dostupné bývanie • Ďalšie podobné typy investícií
Navrhovaná alokácia	30 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 25-35% (z toho 15-25% grantová podpora pre projekty) • Forma: grant podmienený výsledkami, investičný grant, technická pomoc a podpora

9. Kapitálový nástroj pre udržateľnú infraštruktúru

Kapitálový nástroj pre udržateľnú infraštruktúru je navrhnutý na základe pozitívnych skúseností so súvisiacimi finančnými nástrojmi v predchádzajúcom programovom období, chýbajúceho kapitálového a kvázi kapitálového financovania investícií do infraštruktúry na Slovensku a potreby flexibilnej investičnej stratégie na riešenie týchto typov projektov.

Tento finančný nástroj je určený na poskytovanie kapitálových, kvázi kapitálových a alternatívnych dlhových produktov na financovanie

projektov infraštruktúry stredného až veľkého rozsahu. Tento nástroj by mohol byť implementovaný buď cez priamy kanál, alebo cez sprostredkovaný kanál.

Odporúča sa kombinácia finančného nástroja s grantmi v rámci jednej operácie. Odporúča sa, aby sa grantová podpora poskytovala vo forme technickej pomoci a podpory pre konečných prijímateľov pri činnostiach prípravy a vypracovania projektov.

Podrobnosti o navrhovanom finančnom nástroji sú uvedené v tabuľke nižšie.

Kapitálový nástroj pre udržateľnú infraštruktúru	
Finančný produkt	<ul style="list-style-type: none"> • Typ produktu: FN s kapitálovým/kvázikapitálovým/dlhovým financovaním • Model implementácie: určí sa individuálne pre jednotlivé projekty • Odhadovaný pákový efekt: x4
Koneční prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> • Súkromné podniky, a to aj v prípadoch, ak sú zmluvnými dodávateľmi ústrednej štátnej správy, krajských a miestnych samospráv a podnikov • Verejné inštitúcie a podniky • Účelovo vytvorené subjekty • Nemocnice • Ostatné zainteresované subjekty podporujúce súvisiace projekty v rámci tohto FN
Cieľové investície	<ul style="list-style-type: none"> • Dopravná infraštruktúra (cestná, železničná a vodná s dôrazom na nízkoúhlíkovú dopravnú infraštruktúru vrátane nemobilných aj mobilných aktív) • Zdravotná infraštruktúra (výstavba a rekonštrukcia nemocníc, univerzitných nemocníc, výskumnej zdravotnej infraštruktúry, infraštruktúry ambulantnej starostlivosti a pod.) • Infraštruktúra pre obnoviteľné energie (všetky technológie výroby a skladovania obnoviteľnej energie bez ohľadu na typ obnoviteľného zdroja energie)
Navrhovaná alokácia	120 mil. EUR
Grantové spolufinancovanie v rámci jednej operácie	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň grantového spolufinancovania: 10% • Forma: technická pomoc a podpora